simeon ten holt

CANTO OSTINATO

1976 - 79

voor toetsinstrumenten

donemus - a'dam

simeon ten holt

CANTO OSTINATO

1976 - 79

voor toetsinstrumenten

donemus - a'dam

Met financiële steun van het Dr. J. E. Baron de Vos van Steenwijkfonds

INLEIDING

De eerste uitvoering van 'CANTO OSTINATO' vond plaats op 25 april 1979 in de Ruïnekerk te Bergen NH en werd gerealiseerd op 3 piano's en een elektronisch orgel.
Uitvoerenden waren Stanley Hoogland, Chaim Levano, Simeon ten Holt (piano) en Andries Hubers (elektronisch orgel).
Er zijn andere combinaties mogelijk waarbij toetsinstrumenten aan de orde zijn. CANTO kan echter ook als solostuk worden opgevat (tweehandig toetsinstrument), al of niet met elektronische hulpmiddelen.

CANTO is ontsprongen aan een traditionele bron, is tonaal en maakt gebruik van functionele harmonieën die naar hun aard gevoegd zijn volgens de regels van de harmonieleer, de wetten van oorzaak en gevolg (spanning en ontspanning).
Hoewel alle onderdelen van CANTO, althans in principe en zoals het hoort in een ontwikkelingsstructuur, een vaste plaats hebben in het verloop en niet verwisselbaar zijn zonder de melodische lijn, de logica en de vorm geweld aan te doen, hebben begin en einde als vormbegrenzingen toch geen absolute betekenis.
Hoe komt dat?
Omdat oorzaak en gevolg, spanning en ontspanning als onafscheidelijke paren van functies als het ware uit elkaar getrokken en verzelfstandigd worden en de doelgerichte voortgang (niet de beweging) in de herhaling tot staan wordt gebracht. Er ontstaan akkoorden of groepen van akkoorden, be- (om-) sloten in maten of secties, die losgemaakt van de melodische binding zelfstandigheden worden en een eigen leven gaan leiden. Deze maten of secties (we noemen ze muzikale objecten) gaan, hoewel ze hun verleden niet vergeten, zich bekeren tot een kettingstructuur. Er wordt daarmee bedoeld dat de relatie tussen de akkoorden, tussen de groepen van akkoorden onderling, omdat die niet meer gericht wordt door een ontwikkeling, op losse schroeven komt te staan. Het is niet meer van zo'n groot belang of zij voor of na elkaar komen te staan.
De vrijheid die wordt geschapen, biedt ruimte voor een grotere willekeur. Begin en einde, het voor en na worden ter keuze gesteld.
Een belangrijke rol speelt de tijd. Hoewel de meeste maten of secties een herhalingsteken meekrijgen en de uitvoerenden zelf dienen te beslissen over het aantal van de herhalingen, is er in de traditionele zin toch geen sprake van herhaling zonder meer. De herhalingsprocedure heeft hier tot doel een toestand te scheppen waarin het muzikale object zijn zelfstandigheid bevestigt en kan zoeken naar zijn gunstigste positie ten opzichte van het licht en doorzichtig wordt.
Tijd wordt de ruimte waarin het muzikale object gaat zweven. Wat er in die ruimte gebeurt is, omdat het niet voorspelbaar is en afhankelijk van duizend en een factoren, moeilijk te traceren.
Datgene wat er genoteerd kan worden, beperkt zich tot een symbool, een pretext voor een activiteit waarvan het doel buiten de omschrijving valt. De componist wijst met datgene wat hij heeft kunnen opschrijven op een grens waarachter niemand, dus hij ook niet, weet wat er is of kan worden. Wat hij doet beperkt zich principieel tot een voorstel, tot een open scenario, tot het oprichten van een platform en . . . tot een beroep op de instelling van de uitvoerenden.

Om de bedoeling van het stuk optimaal tot spreken te brengen en om op ideeën te kunnen komen die in de geest van het stuk liggen, verdient het aanbeveling, ongeacht of men solist of lid van een ensemble is, om zich alle details van de partituur eigen te maken.
Opdat bij welke vorm van uitvoering dan ook impliciete en onvoorziene ontwikkelingen tot stand kunnen komen en er bij het opstellen van de regie en het verdelen der taken een maximale speelruimte mogelijk is.
Voor de uitvoerenden bestaat een ruime marge aan inbreng.
Zij beslissen over de maat van tijd, zowel betrekking hebbend op het detail als op het geheel. Zij beslissen over de al of niet dynamische contrasten. Zij beslissen over de al of niet tegengestelde klankkleurdifferentiaties, of men passages al of niet unisono speelt.
Zij beslissen of maten en secties, afhankelijk van de plaats in de partituur, hernomen, gecombineerd etc. zullen worden.
Zij beslissen, afhankelijk van de tijdsduur en gezien de fysieke inspanning, of er een aflossysteem zal worden toegepast of dat er een pauze moet worden ingelast.

Bij de eerste uitvoering, die ongeveer twee uur in beslag nam, werd bij nr. 88 in de partituur het live-spel door een band overgenomen. Deze band, door een van de leden van het ensemble ingespeeld, verwijlde op de eerste secties (A, B en C) van de hier beginnende tussen episode. Na ongeveer 25 minuten nam het ensemble het stuk live weer op. Zoals de band aan het begin van de pauze geleidelijk werd ingefadet, zo werd hij dan weer geleidelijk weggedraaid.
Omdat de uitvoerenden over deze en tal van andere zaken dienen te beslissen, mag verwacht worden dat de voorbereiding van het stuk, om tot een sluitend systeem van afspraken te komen, wel enige tijd zal vergen. De groei en het uitkristalliseren van een interpretatie vormen een proces .

CANTO OSTINATO heeft geen haast en met het wezen van de zgn. minimal music heeft het gemeen dat er niet over tijdsduur gesproken kan worden.
Uitvoeringen hebben meer het aspect van een ritueel dan van een concert. De bovengenoemde eerste uitvoering heeft, zoals gezegd, ongeveer twee uur in beslag genomen maar omdat er voor tijdsduur geen richtlijnen bestaan, had het net zo goed korter of langer kunnen zijn.

De muziek van CANTO wordt bedragen door de in de partituur vetgedrukte (hoofd) partij . Deze is de basis van het muzikale gebeuren. Voor de rechterhand zijn daarnaast twee balken waarop alternatieven (varianten) zijn genoteerd. Voor de linkerhand geldt hetzelfde op één balk.
Veronderstellen we even dat het stuk door slechts één executant (bijv. een pianist) wordt uitgevoerd dan kan deze door van de basispartij uit te wijken naar de alternatieven zodoende varianten aanbrengen. Maar nog los van deze alternatieven biedt iedere maat of sectie van de basispartij zelf de mogelijkheid voor wijzigingen: door het verschuiven van accenten, het aanbrengen van dynamische contrasten verandert het karakter van het muzikale profiel.
Men wentelt en keert het in de tijdruimte zwevende muzikale ding en zoekt de verschillende posities ten opzichte van het licht.

Voorwaarde uiteraard is dat de tijd breed wordt uitgemeten.
Door het aanbrengen van dun getekende stokken en waardestrepen worden in de partituur hieromtrent beperkte suggesties gedaan.
Het een en ander geldt uiteraard ook bij de uitvoering door meerdere executanten. Er zijn dan, dat spreekt vanzelf, behalve dat basispartij en varianten gecombineerd kunnen worden, nog tal van andere mogelijkheden.

Bij nr. 88 in de partituur begint een nieuwe episode, een soort tussendeel, van het stuk. Maten en secties worden voorzien van een letter (A, B, C, etc. tot en met I) in plaats van een maatnummer.
Deze episode (hetzelfde geldt voor het getransponeerde onderdeel vanaf nr. 91) bestaat uit een aantal secties die meer of minder kleine uitwijkingen zijn van de grondstructuur A.
Door steeds terug te keren vormt deze grondstructuur A de spil en het rustpunt.
De in de partituur uitgeschreven opeenvolging van de grondstructuur A en de satellietsecties is (in zekere zin) betrekkelijk
Het een enkele maal gebruikte symbool ⟷ duidt erop dat men in de keuze van de secties in veel gevallen zowel heen als terug kan gaan en dat er, afhankelijk van de harmonische identiteit, secties gecombineerd kunnen worden. Meer dan in het voorafgaande is in deze episode vanaf nr. 88 sprake van een kettingstructuur en is van toepassing wat hierover al werd opgemerkt.

De voor het deel vanaf nr. 88 als voetnoten genoteerde en genummerde varianten voor de alternatieve linkerhand hebben een zwerffunctie.
Behalve dat ze niet voortdurend aan de orde (hoeven te) zijn,
- ze verdwijnen en keren terug -, wat uiteraard ook afhankelijk is van het aantal spelers en de taakverdeling, zijn ze niet absoluut gebonden aan het genoteerde octaafregister en kunnen in een hoger of lager octaaf opduiken.

CANTO OSTINATO

voor toetsinstrumenten

1976 - 1979

simeon ten holt

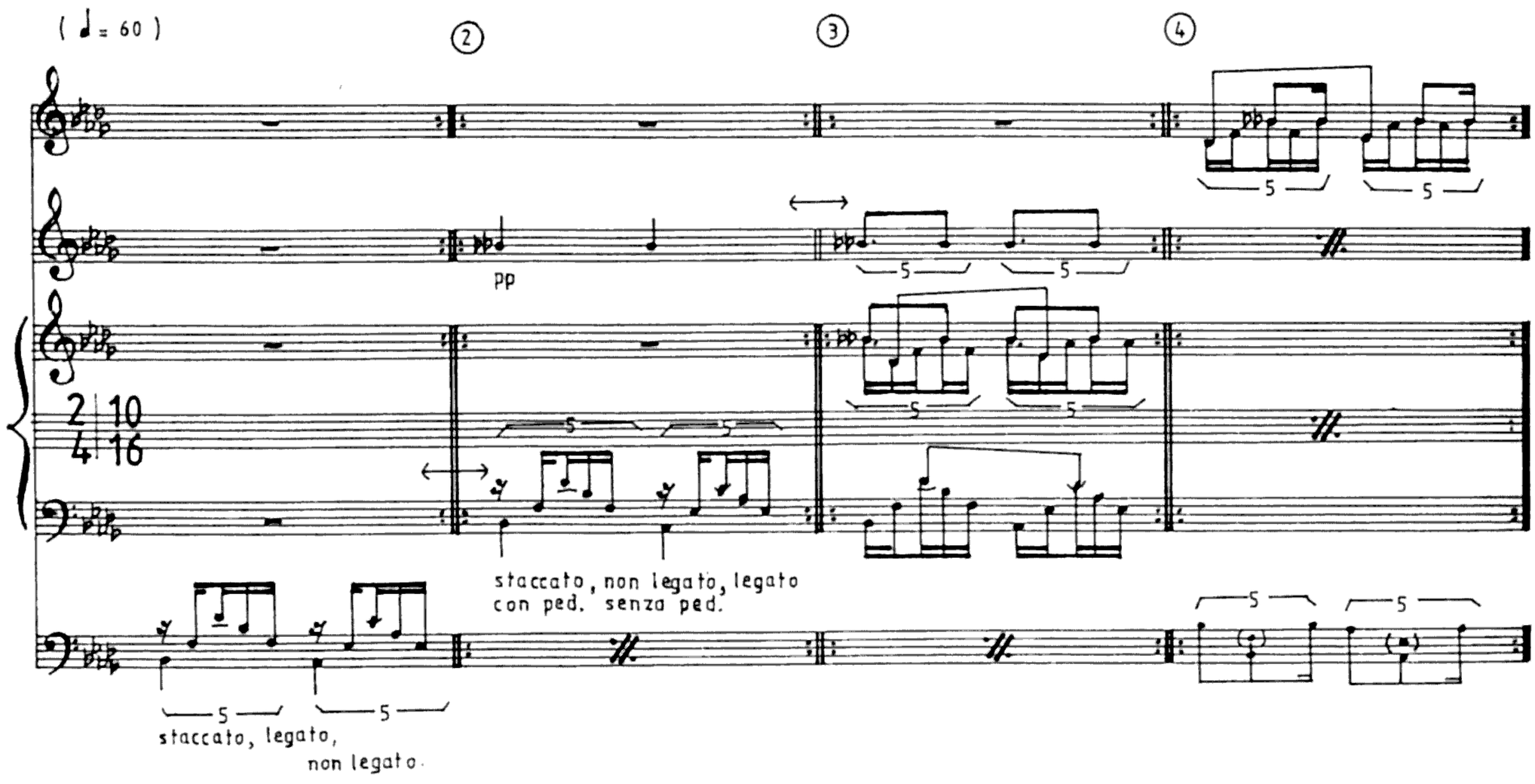

© COPYRIGHT 1979 by DONEMUS_AMSTERDAM

reproduced from the composer's manuscript

brug

5 6 7 8

(idem) (idem) (idem)

9

1.

2.

10

1.

(idem)

1.

2.

1.

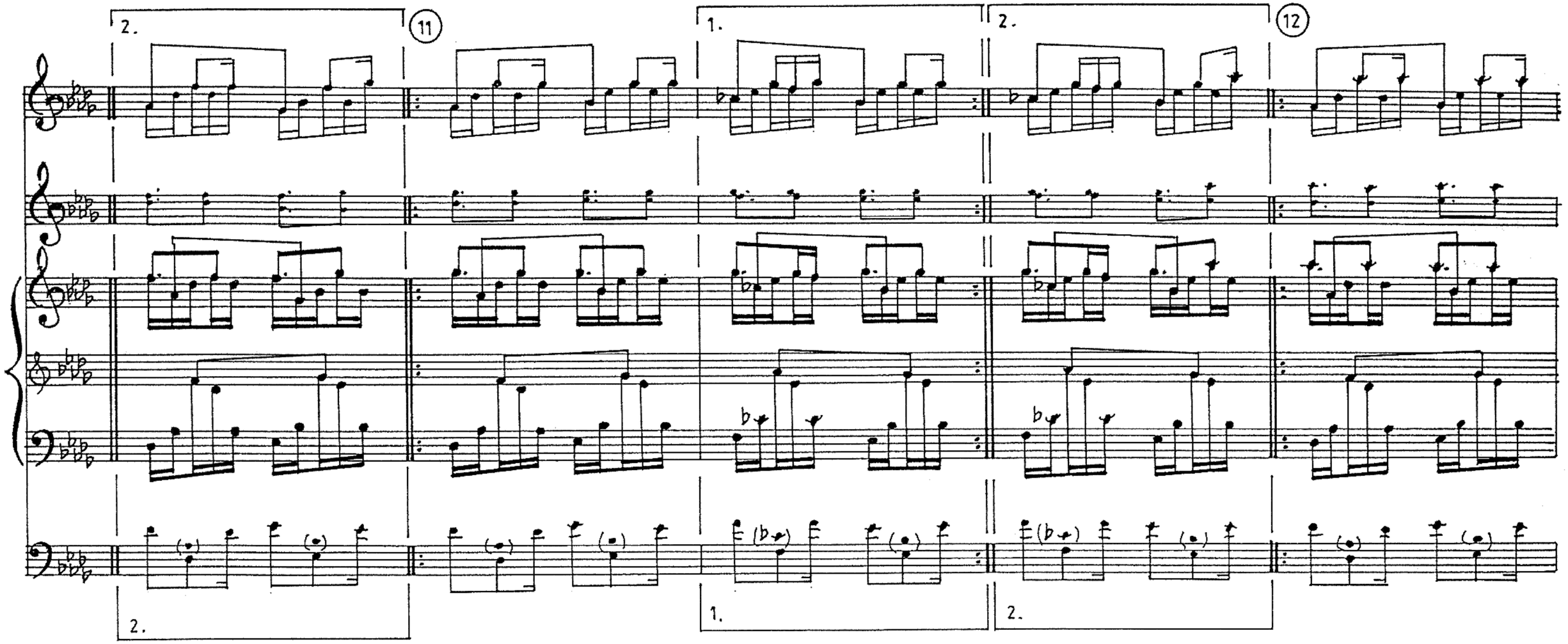
2.
11
1.
2.
12
2.
1.
2.

1.

2.

13

13a

brug

1.

2.

14

14a

brug

15

3

3

3

15 a

brug

16

17

3

2

3

2

3

2

18

brug

19

20

21

brug

22

23

24

25

1.

2.

26

27

28

29 30 31 32

32a

33

34

34a

35

brug

brug

3/4

2/4

3/4

2/4

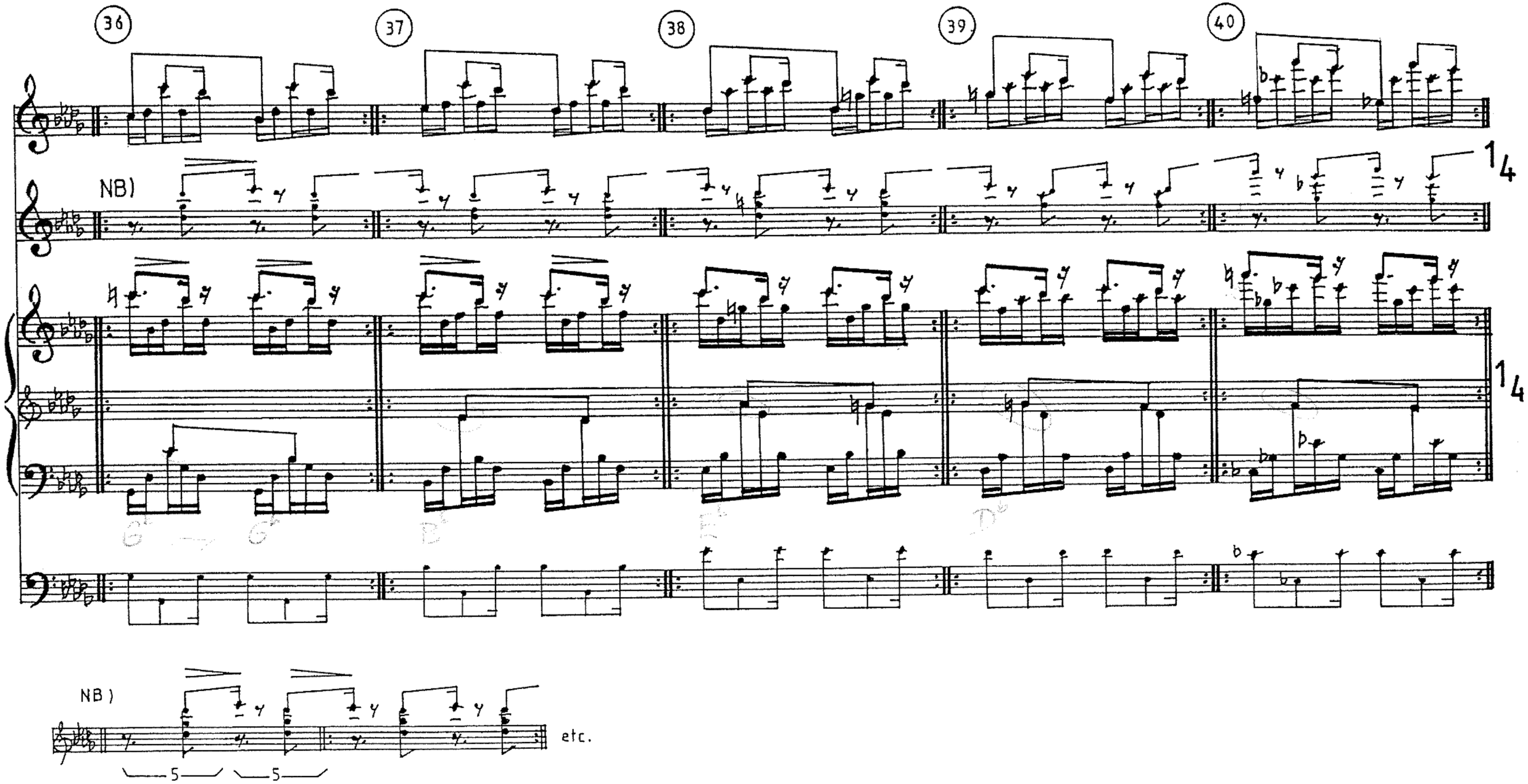
36
37
38
39
40
NB)
14
14
NB)
5
5
etc.

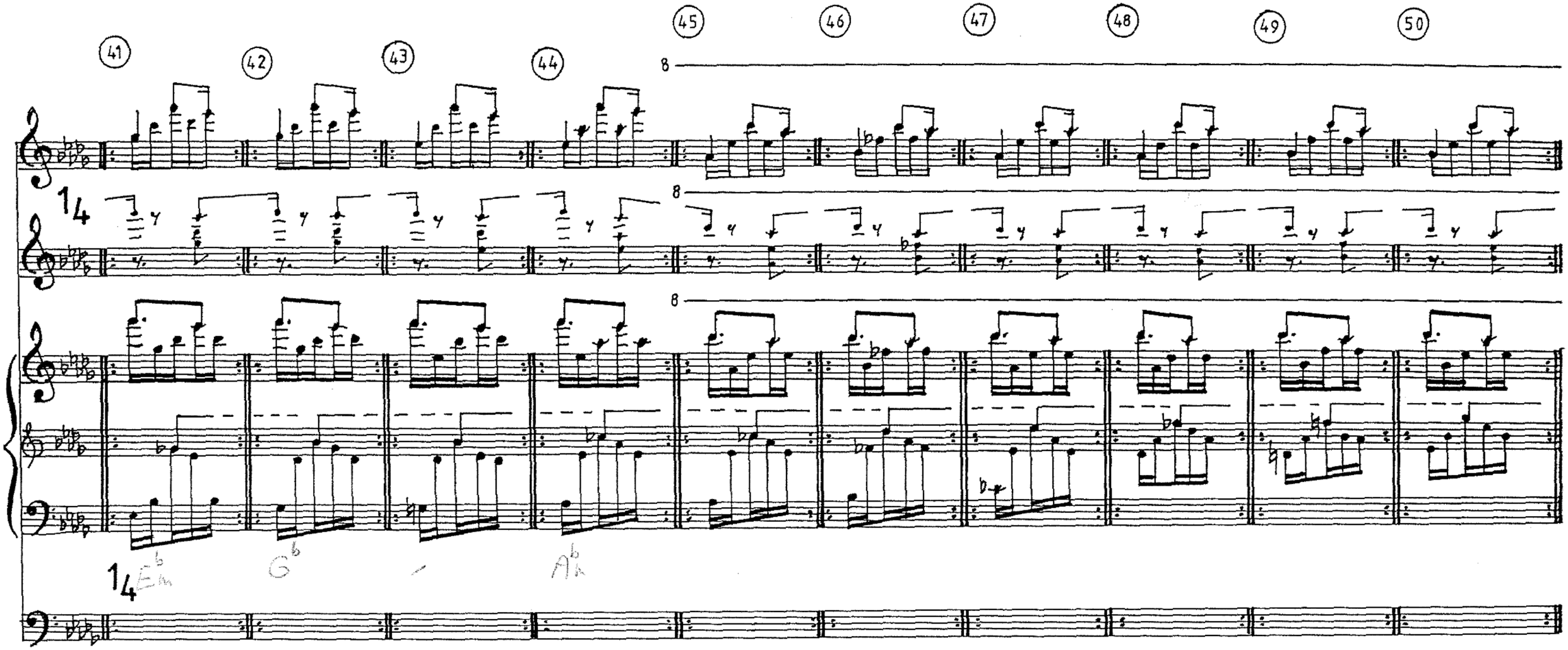
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
8
14
Em
Gb
Ab

51 52 53 54 55 56 57 58 59

NB)

NB) 56 57 etc.

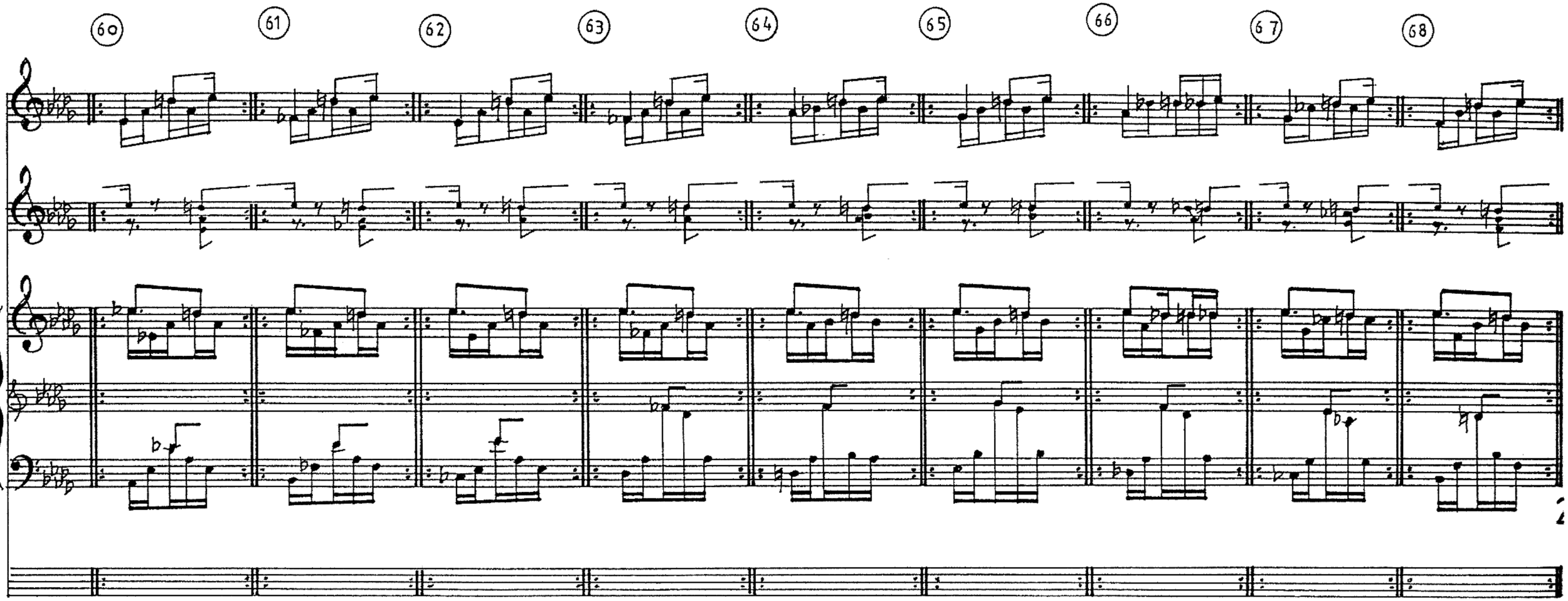
60
61
62
63
64
65
66
67
68

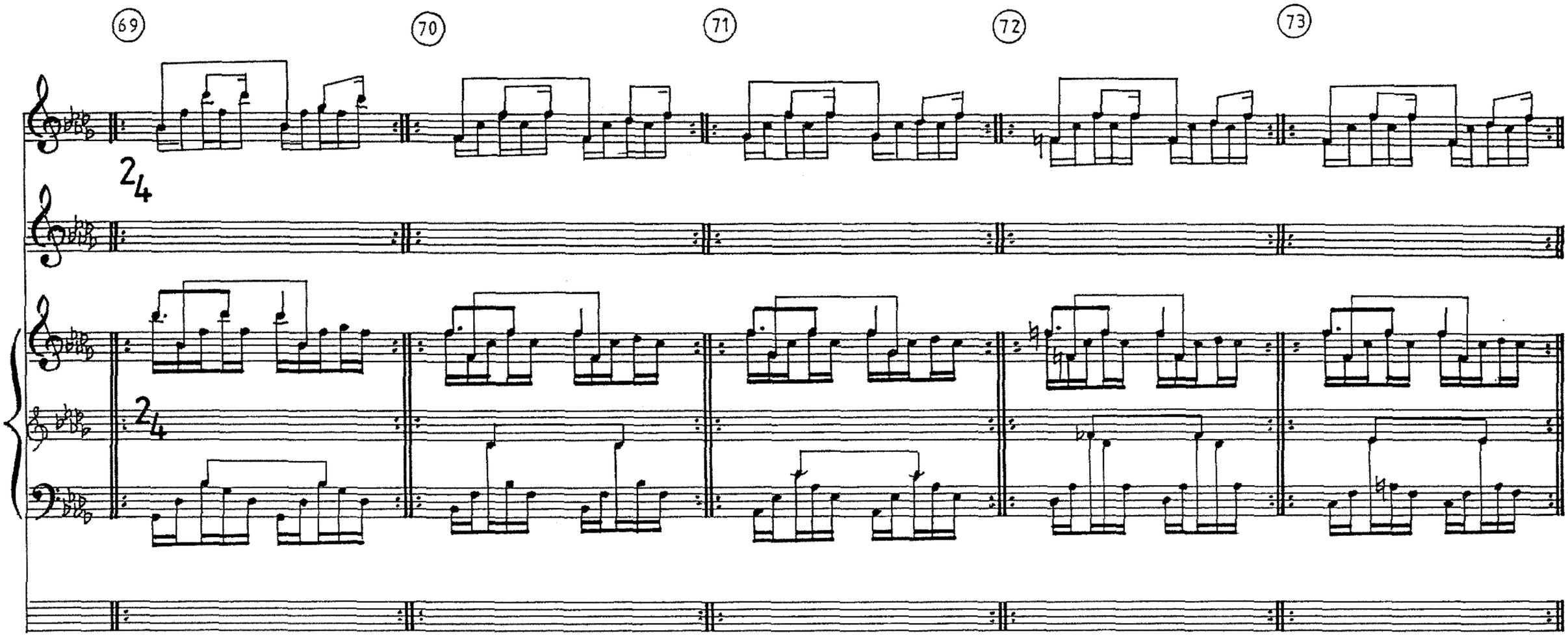
69
70
71
72
73
2/4
2/4

(74) NB)

♩ = 60

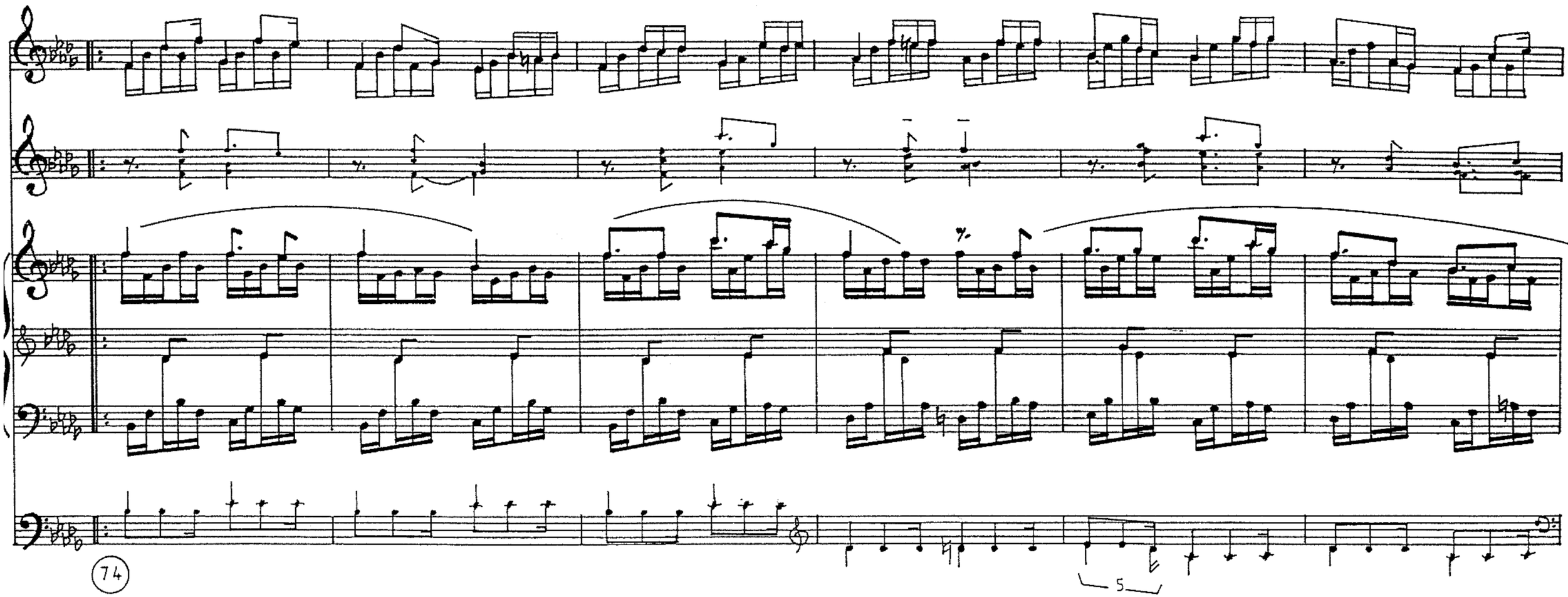

NB) voorstel: basispartij en varianten eerst afzonderlijk,
vervolgens gekombineerd, in twee, in drie etc.

NB) variant

76

8

77

76

77

NB)

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

78

NB)

3 3 3 3 5 5

NB) 78 79

79

3/4

2/4

3/4

2/4

80

2/4

8

81

8

82

83

1.

NB)

NB) 83

1.

2.

84

85

brug

86

87

3

2

3

2

2.

2.

84

etc.

orgel

8 poco à poco cresc.

pp

ff

poco à poco dim.

p

tenuto

ten.

88

A

A variant I

A variant II

B

A

♩ = 60

legato./
non legato/staccato.

sf p sf p

(variant: 8va)

idem

B

A variant

B variant

A

idem

idem

idem

Ⓐ Ⓑ Ⓐ Ⓒ

①②③④ id. id. ⑤

Ⓐ Ⓑ Ⓐ Ⓒ

①②③④ id. id. ⑤

[ ]

Ⓒ var.

Ⓐ

Ⓑ

Ⓐ

⑤⑥

①②③④

idem

id.

Ⓔ Ⓐ Ⓑ Ⓔ Ⓐ

⑦ ①②③④ idem ⑦ ①②③④

B

E var.

A

1 2 3 4

7 8

1 2 3 4

Ⓕ

Ⓐ

⑦⑧

①②③④

Ⓕ var.

Ⓐ

⑦⑧

①②③④

Ⓑ Ⓒ Ⓒ var.

①②③④ ⑤⑥ ⑤⑥

Ⓐ Ⓔ Ⓔ var. Ⓖ

① ② ③ ④ ⑦ ⑧ ⑦ ⑧ ⑨

H

E

A

B

brug

⑦⑧

①②③④

idem

Ⓒ

Ⓒ var.

Ⓖ

⑤⑥ idem ⑨

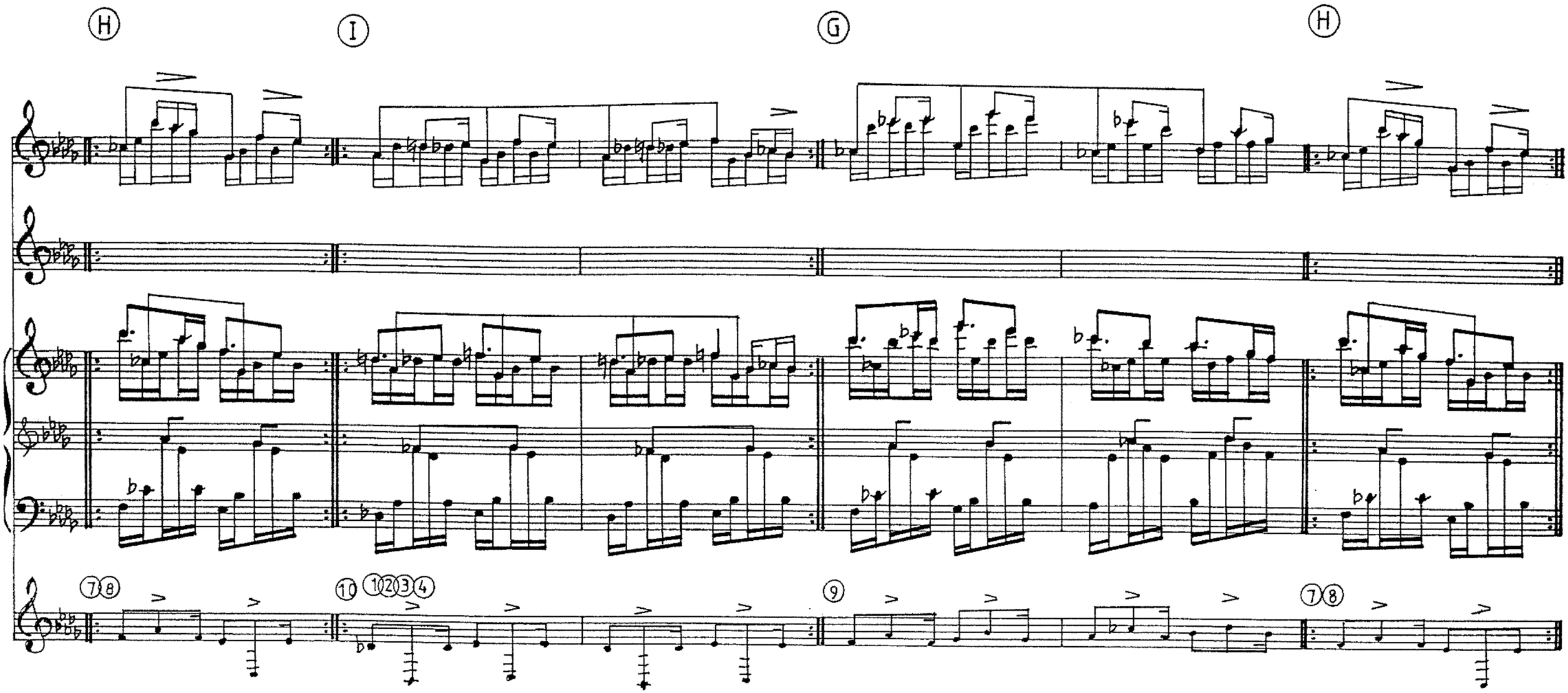
H
I
G
H
7 8
10 1 2 3 4
9
7 8

Ⓘ

brug

Ⓚ

⑦⑧

Ⓕ Ⓖ Ⓗ

⑦⑧ ⑨ ⑦⑧

Ⓘ Ⓕ Ⓖ

①②③④ ⑦⑧ ⑨

H

89

90

brug

3

2

⑦⑧

orgel

poco à poco cresc.

pp

poco à poco dim.

ff

tenuto

91

A B A B

idem idem idem

A C A B

①②③④ ⑤⑥⑦ ①②③④ idem

⑤ ⑥ ⑦

A C D A

1 2 3 4 5 6 7 5 6 7 1 2 3 4

B A E A

1 2 3 4 idem 8 9 10 1 2 3 4

Ⓕ Ⓐ Ⓑ

⑧⑨⑩ ①②③④ idem

Ⓒ Ⓖ Ⓒ

⑤⑥⑦ idem idem

Ⓕ Ⓐ Ⓑ

⑧⑨⑩ ①②③④ idem

H I E A

11 8 9 8 9 10 1 2 3 4

11

B

H

I

1 2 3 4

11

8 9

brug

1

2

92 93 94 95 NB.)

2/4

variant.

voorstel: basispartij en varianten eerst afzonderlijk
vervolgens gecombineerd, in twee, in drie etc.
ook de baspartij, steeds gespeeld, kan alleen;
(verzwegen melodie)

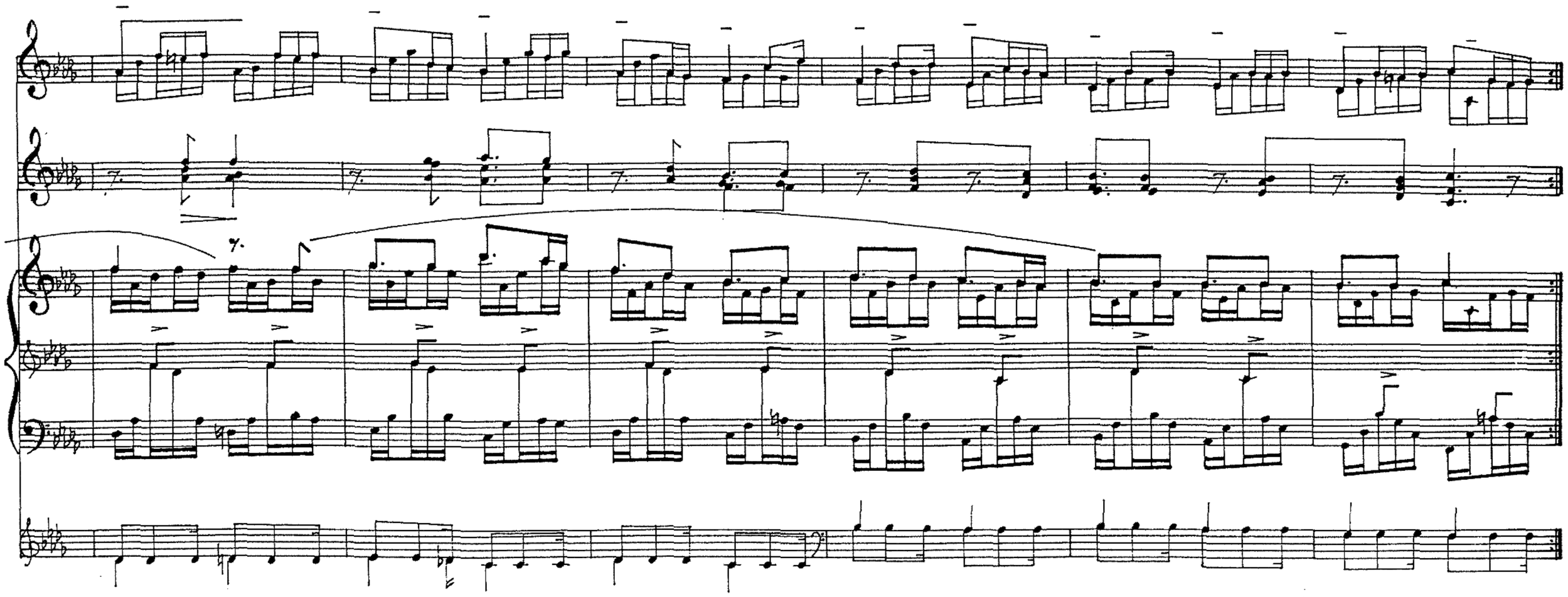

N.B. variant.

8

97

96

97

98

99

8

98

99

3 3 3 3 3 3 3 3 3 3 5

100 101

3/4 2/4

N.B.) 100

100 variant 101

N.B.) 100 *) 101

*) deze variant na verloop van tijd inmengen en door één speler en met geringe nadruk - als echo -

102

2/4

8

2/4

8va ad libitum.

103

8

104

105

1.

variant.

105

variant.

1.

1.

106 varianten.

2.

106

variant.

2.

2.

BERGEN
juli '79